

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

UDC 81
UDC 82
UDC 008

ISSN 2545-3998

ПАЛИМПСЕСТ

МЕЃУНАРОДНО СПИСАНИЕ ЗА ЛИНГВИСТИЧКИ, КНИЖЕВНИ
И КУЛТУРОЛОШКИ ИСТРАЖУВАЊА

PALIMPSEST

INTERNATIONAL JOURNAL FOR LINGUISTIC, LITERARY
AND CULTURAL RESEARCH

PALMK, VOL 4, NO 8, STIP, 2019

ГОД. IV, БР. 8
ШТИП, 2019

VOL. IV, NO 8
STIP, 2019

ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања

PALIMPSEST

International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research

Год. 4, Бр. 8
Штип, 2019

Vol. IV, No 8
Stip, 2019

PALMK, VOL 4, NO 8, STIP, 2019

ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања

ИЗДАВА

Универзитет „Гоце Делчев“, Филолошки факултет, Штип

ГЛАВЕН И ОДГОВОРЕН УРЕДНИК

Ранко Младеноски

УРЕДУВАЧКИ ОДБОР

Виктор Фридман, Универзитет во Чикаго, САД
Толе Белчев, Универзитет „Гоце Делчев“, С. Македонија
Нина Даскаловска, Универзитет „Гоце Делчев“, С. Македонија
Ала Шешкен, Универзитет Ломоносов, Руска Федерација
Олга Панкина, НВО Македонски културен центар, Руска Федерација
Георгета Раца, Универзитет Банат, Романија
Астрид Симоне Грослер, Универзитет Банат, Романија
Горан Калоѓера, Универзитет во Риека, Хрватска
Дејан Дуриќ, Универзитет во Риека, Хрватска
Шандор Чегледи, Универзитет во Панонија, Унгарија
Ева Бус, Универзитет во Панонија, Унгарија
Хусејин Озбај, Универзитет Гази, Република Турција
Зеки Ѓурел, Универзитет Гази, Република Турција
Елена Дараданова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Ина Христова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Џозеф Пониах, Национален институт за технологија, Индија
Сатхарај Венкатесан, Национален институт за технологија, Индија
Петар Пенда, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Данило Капасо, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Мета Лах, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Намита Субиото, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Ана Пеличер-Санчез, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Мајкл Грини, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Татјана Ѓурин, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Диана Поповиќ, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Жан Пол Мејер, Универзитет во Стразбур, Република Франција
Жан Марк Веркруз, Универзитет во Артуа, Република Франција
Регула Бусин, Швајцарија
Натале Фиорето, Универзитет во Перуца, Италија
Оливер Хербст, Универзитет во Вурцбург, Германија

PALIMPSEST

International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research

PUBLISHED BY

Goce Delchev University, Faculty of Philology, Stip

EDITOR-IN-CHIEF

Ranko Mladenoski

EDITORIAL BOARD

Victor Friedman, University of Chicago, USA
Tole Belcev, Goce Delchev University, N. Macedonia
Nina Daskalovska, Goce Delchev University, N. Macedonia
Alla Sheshken, Lomonosov Moskow State University, Russian Federation
Olga Pankina, NGO Macedonian Cultural Centre, Russian Federation
Georgeta Rata, Banat University, Romania
Astrid Simone Grosler, Banat University, Romania
Goran Kalogjera, University of Rijeka, Croatia
Dejan Duric, University of Rijeka, Croatia
Sándor Czeglédi, University of Pannonia, Hungary
Éva Bús, University of Pannonia, Hungary
Husejin Ozbaj, GAZI University, Republic of Turkey
Zeki Gurel, GAZI University, Republic of Turkey
Elena Daradanova, Sofia University "St. Kliment Ohridski", Republic of Bulgaria
Ina Hristova, Sofia University "St. Kliment Ohridski", Republic of Bulgaria
Joseph Ponniah, National Institute of Technology, India
Sathyaraj Venkatesan, National Institute of Technology, India
Petar Penda, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Danilo Capasso, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Meta Lah, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Namita Subiotto, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Ana Pellicer Sanchez, The University of Nottingham, United Kingdom
Michael Greaney, Lancaster University, United Kingdom
Tatjana Durin, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Diana Popovic, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Jean-Paul Meyer, University of Strasbourg, French Republic
Jean-Marc Vercruysse, Artois University, French Republic
Regula Busin, Switzerland
Natale Fioretto, University of Perugia, Italy
Oliver Herbst, University of Wurzburg, Germany

РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ

Драгана Кузмановска
Толе Белчев
Нина Даскаловска
Билјана Ивановска
Светлана Јакимовска
Марија Леонтиќ
Јована Караникиќ Јосимовска

ЈАЗИЧНО УРЕДУВАЊЕ

Ранко Младеноски (македонски јазик)
Весна Продановска (англиски јазик)
Толе Белчев (руски јазик)
Билјана Ивановска (германски јазик)
Марија Леонтиќ (турски јазик)
Светлана Јакимовска (француски јазик)
Јована Караникиќ Јосимовска (италијански јазик)

ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК

Славе Димитров

АДРЕСА

ПАЛИМПСЕСТ

РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ

Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А
п. фах 201
МК-2000 Штип

<http://js.ugd.edu.mk/index/PAL>

Меѓународното научно списание „Палимпсест“ излегува двапати годишно во печатена и во електронска форма на посебна веб-страница на веб-порталот на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Трудовите во списанието се објавуваат на следните јазици: македонски јазик, англиски јазик, германски јазик, француски јазик, руски јазик, турски јазик и италијански јазик.

Трудовите се рецензираат.

EDITORIAL COUNCIL

Dragana Kuzmanovska
Tole Belcev
Nina Daskalovska
Biljana Ivanovska
Svetlana Jakimovska
Marija Leontik
Jovana Karanikik Josimovska

LANGUAGE EDITORS

Ranko Mladenovski (Macedonian language)
Vesna Prodanovska (English language)
Tole Belcev (Russian language)
Biljana Ivanovska (German language)
Marija Leontik (Turkish language)
Svetlana Jakimovska (French language)
Jovana Karanikik Josimovska (Italian language)

TECHNICAL EDITOR

Slave Dimitrov

ADDRESS

PALIMPSEST

EDITORIAL COUNCIL

Faculty of Philology
Krste Misirkov 10-A
P.O. Box 201
MK-2000, Stip

<http://js.ugd.edu.mk/index/PAL>

The International Scientific Journal "Palimpsest" is issued twice a year in printed form and online at the following website of the web portal of Goce Delcev University in Stip:

<http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Papers can be submitted and published in the following languages: Macedonian, English, German, French, Russian, Turkish and Italian language.

All papers are peer-reviewed.

СОДРЖИНА / TABLE OF CONTENTS

13 ПРЕДГОВОР

Марија Леонтиќ, уредник на „Палимпсест“

FOREWORD

Marija Leontik, editor of “Palimpsest”

ЈАЗИК / LANGUAGE

17 Марија Леонтиќ

ИМЕНСКАТА ГРУПА ВО ТУРСКИОТ ЈАЗИК И НЕЈЗИНОТО
ПРЕДАВАЊЕ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК

Marija Leontik

NOUN GROUPS IN TURKISH LANGUAGE AND THEIR EQUIVALENCE
IN MACEDONIAN LANGUAGE

25 Виолета Јанушева

ДИЛЕМИ ЗА УПОТРЕБАТА НА ГОЛЕМА БУКВА ВО МАКЕДОНСКИОТ
СТАНДАРДЕН ЈАЗИК

Violeta Janusheva

DILEMMAS REGARDING THE USE OF THE CAPITAL LETTER IN
MACEDONIAN STANDARD LANGUAGE

37 Марија Гркова

УСВОЈУВАЊЕТО НА ПЕРФЕКТОТ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК КАКО
СТРАНСКИ

Marija Grkova

THE ACQUISITION OF THE PAST INDEFINITE TENSE IN MACEDONIAN
AS A FOREIGN LANGUAGE

47 Надица Негриевска

КОГНИТИВЕН ПРИСТАП ЗА ЗНАЧЕЊЕТО НА ПРЕДЛОЗИТЕ

Nadica Negrievska

THE COGNITIVE APPROACH IN DESCRIBING THE MEANINGS
OF PREPOSITIONS

КНИЖЕВНОСТ / LITERATURE

59 Recai Özcan

DİŞİ KURDUN RÜYALARI BAĞLAMINDA CENGİZ AYTMATOV’UN
EDEBİYAT ANLAYIŞI ÜZERİNE TESPİTLER

Recai Ozcan

DETERMINATIONS ON CENGİZ AYTMATOV’S UNDERSTANDING
OF LITERATURE IN THE CONTEXT OF SHE-WOLF DREAMS

69 Sara Di Gianvito

«LA CIFRA CHE RISOLVA IN UN CANTO IL MIO GRIDO» GIORGIO BASSANI E LO SPAZIO DEL VERSO

Sara Di Gianvito

«LA CIFRA CHE RISOLVA IN UN CANTO IL MIO GRIDO». GIORGIO BASSANI AND THE SPACE OF POETRY

77 Zorana Kovačević

L'IMMAGINE DELL'ITALIA NELLE LETTERE DALL'ITALIA DI LJUBOMIR NENADOVIĆ

Zorana Kovačević

THE IMAGE OF ITALY IN LJUBOMIR NENADOVIĆ'S LETTERS FROM ITALY

91 Marcella Di Franco

ELIO VITTORINI E CESARE PAVESE: FUGA E RITORNO ALLA TERRA MADRE E ALL'INFANZIA TRA REALTÀ E ASTRAZIONE SIMBOLICA

Marcella Di Franco

ELIO VITTORINI AND CESARE PAVESE: ESCAPE AND RETURN TO THE MOTHERLAND AND CHILDHOOD BETWEEN REALITY AND SYMBOLIC ABSTRACTION

101 Данче Стефановска

НАРАТОРИТЕ И НАРАТЕРИТЕ ВО РОМАНОТ „ПИРЕЈ“ ОД ПЕТРЕ М. АНДРЕЕВСКИ

Danche Stefanovska

NARRATORS AND NARRATERS IN THE NOVEL “PIREY” BY PETRE M. ANDREEVSKI

КУЛТУРА / CULTURE

113 Екатерина Намичева, Петар Намичев

ВИРТУЕЛНАТА РЕАЛНОСТ КАКО МЕТОД НА ПРОМОЦИЈА НА АРХИТЕКТОНСКОТО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО И НА КУЛТУРНАТА МЕМОРИЈА

Ekaterina Namicheva, Petar Namichev

VIRTUAL REALITY AS A METHOD OF PROMOTING ARCHITECTURAL CULTURAL HERITAGE AND CULTURAL MEMORY

МЕТОДИКА НА НАСТАВАТА / TEACHING METHODOLOGY

125 Osman Emin

BİLİŞSEL YETENKLERİN ETKİN KULLANILMASI

Osman Emin

EFFECTIVE USE OF COGNITIVE COMPETENCIES

- 137 Gonca Al**
SINIF TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERS KİTABINDAKİ METİNLERDE
TÜRK KÜLTÜRÜNÜN İZLERİ
Gonca Al
TRACES OF TURKISH CULTURE IN TENTH GRADE TEXTBOOK
OF TURKISH LANGUAGE AND LITERATURE
- 151 Gülşen Yılmaz**
GAZİ ÜNİVERSİTESİ TÖMER'E AİT DERS KİTAPLARINDA KELİME
SIKLIĞI, KELİME TEKRARI VE AKADEMİK YETERLİLİK
Gülşen Yılmaz
WORD FREQUENCY, WORD REPETITION AND ACADEMIC
COMPETENCE IN TOMER BOOKS BY GAZI UNIVERSITY
- 159 Анастасија Киркова-Наскова**
ИЗУЧУВАЊЕ ИЗГОВОР НА СТРАНСКИ ЈАЗИК: ТЕОРИСКИ ПРЕГЛЕД
Anastazija Kirkova-Naskova
TEACHING SECOND LANGUAGE PRONUNCIATION: AN OVERVIEW
OF THEORETICAL APPROACHES

- 173 Violeta Damchevska**
FUNCTION OF LEXICAL BUNDLES IN ECONOMICS RESEARCH
ARTICLES

ПРИКАЗИ / BOOK REVIEWS

- 187 Марија Гркова**
ДОПОЛНИТЕЛНАТА НАСТАВА – ЧЕКОР КОН УСПЕШЕН ПОЧЕТОК
НА СТУДИРАЊЕТО НА ЈАЗИЦИТЕ
Marija Grkova
ADDITIONAL TEACHING - STEP TO SUCCESSFUL START OF
LANGUAGE STUDIES
- 193 Ранко Младеноски**
МОДЕЛОТ НА СИМБОЛИКАТА ВО ТВОРЕШТВОТО НА МАТОШ
Ranko Mladenoski
THE MODEL OF SYMBOLISM IN MATOSH'S WORKS

ДОДАТОК / APPENDIX

- 207** ПОВИК ЗА ОБЈАВУВАЊЕ ТРУДОВИ
ВО МЕЃУНАРОДНОТО НАУЧНО СПИСАНИЕ „ПАЛИМПСЕСТ“
CALL FOR PAPERS
FOR THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL “PALIMPSEST”

ПРЕДГОВОР

Почитувани читатели и соработници,

Благодарение на вашата заинтересираност за читање трудови, давање свој придонес со пишување и рецензирање трудови, меѓународното списание за лингвистички, книжевни и културолошки истражувања „Палимпсест“ го доживува својот осми број.

Мисијата на „Палимпсест“ е да развива соработка со универзитетите, научните работници, истражувачите и наставниците од Македонија и од другите земји во светот преку можноста во него да се објавуваат трудови на седум јазици: македонски, англиски, руски, турски, германски, француски и италијански јазик.

Во осмиот број на „Палимпсест“ во рубриците *Јазик*, *Книжевност*, *Култура*, *Методика на наставата* и *Прикази* се распределени вкупно 17 труда од автори од Македонија [Марија Леонтиќ, Виолета Јанушева, Марија Ѓркова, Надица Негриевска, Данче Стефановска, Екатерина Намичева, Петар Намичев, Осман Емин (Osman Emin), Анастасија Киркова-Наскова, Виолета Дамчевска, Ранко Младеноски], од Босна и Херцеговина [Зорана Ковачевиќ (Zorana Kovačević)], од Полска [Сара ди Џанвито (Sara Di Gianvito)], од Италија [Марчела ди Франко (Marcella Di Franco)] и од Турција [Гонца Ал (Gonca Al), Ѓулшен Ѓлмаз (Gülşen Yılmaz), Реџаи Озџан (Recai Özcan)]. На сите автори на трудовите искрено им се заблагодаруваме за разноликоста што ја внесоа со темите и јазиците на кои пишуваа. Голема благодарност и до анонимните рецензенти кои со своите забелешки даваат голем придонес во развојот на научната критика во Македонија, а истовремено го зголемуваат квалитетот на трудовите и на списанието.

Посебна благодарност до 30-те членови на Уредувачкиот одбор на „Палимпсест“ кои го презентираат списанието во својата научна средина и ни доставуваат трудови од сите континенти на светот, до членовите на Редакцискиот совет и на јазичните и техничките уредници кои во изминатите четири години докажаа дека со добра идеја и волја, коректна соработка, самопрегорен труд и здружени сили може да се креира меѓународно списание кое во иднина ќе претставува споменик на меѓународната и на мултилингвалната соработка и ризница за истражување за следните генерации.

Марија Леонтиќ, уредник на „Палимпсест“

FOREWORD

Dear readers and contributors,

Thanks to your interest in reading the articles as well as your contribution in writing and reviewing for the journal, the international journal Palimpsest has reached its eighth issue.

Palimpsest's mission is to develop collaboration with universities, scholars, researchers and teachers from Macedonia and other countries around the world through the ability to publish papers in seven languages: Macedonian, English, Russian, Turkish, German, French and Italian.

In the eighth issue of Palimpsest there are 17 papers in seven rubrics such as Language, Literature, Culture, Teaching Methodology and Book Reviews written by Macedonian authors (Marija Leontic, Violeta Janusheva, Marija Grkova, Natica Negrieva, Danche Stefanovska, Osman Emin, Anastazija Kirkova-Naskova, Violeta Damchevska, Ranko Mladenoski), authors from Bosnia and Herzegovina (Zorana Kovačević), Poland (Sara Di Gianvito), Italy (Marcella Di Franco) and Turkey (Gonca Al, Gulsen Yilmaz, Recai Özcan). We sincerely express our gratitude to all the authors for the diversity of topics and languages they wrote in. Many thanks to the anonymous reviewers who, with their remarks, make a great contribution to the development of scientific criticism in Macedonia, and at the same time increase the quality of papers and journals.

Special thanks to the 30 members of the Palimpsest Editorial Board for presenting the journal in their scientific circles and submitting papers from all continents in the world. Special thanks also to the members of the Editorial Board, to the proofreaders and technical editors who have proven over the past four years that good ideas and willingness, proper collaboration, self-sacrifice and combined efforts can lead to the creation of an international journal that will in the future be a memorial to international and multilingual collaboration and treasury of research for the future generations.

Marija Leontic, Editor of Palimpsest

МЕТОДИКА НА НАСТАВАТА

TEACHING METHODOLOGY

BİLİŞSEL YETENKLERİN ETKİN KULLANILMASI

Osman Emin

Aziz Kiril ve Metodiy Üniversitesi, Üsküp
osman_emin@hotmail.com

Özet: “Etkinlik”, bedensel ve zihinsel nitelikte bilinçli devinimleri kapsar, bir durum karşısında düşünen, sorunlarına çözüm yolları arayan, neden – sonuç ilişkiler üzerinde duran yada somut bir iş ortaya koyan kimse, bir etkinlikte bulunuyor demektir. Öğrenme etkinliği sırasında, etkinlik ne kadar çok olursa “uyarıcı” ile “tepkiler” çoğaldığı gibi, bunların birbirleri ile bağlanmaları da daha fazla olmaktadır. Psikolog Guthrie’ye göre öğrenmenin temelinde “etkinlik” vardır. Guthrie bu konu hakkında şöyle açıklamıştır; “Ne yaparsak onu öğreniriz ve biz, yaparak öğreniriz. Bir kimsenin ne öğrendiğini bilmek istiyorsanız ne yaptığını bakınız”. Birçok ülke var olan eğitim sistemlerini sorguluyor. Bu sorgulamanın hareket noktası ise kalıplanmış zihinler üreten eğitim sistemlerinin yaralarının pek fazla olmaması ve toplumların düşünen, yaratan, sorun çözen insanlara daha çok gereksinim duymasıdır. Bu düşüncelerden hareketle toplumlar öğrenciyi eğitim sistemi içinde daha etkin bir konuma getirmeye çalışıyor. Kısacası artık sessizce oturup, yalnızca verileni almakla yetinmeyecek, öğrenciler: görecek, duyacak, çözümleyecek, söyleyecek, katılacak ve paylaşacak. Kısacası öğrenci öğrenmeyi öğrenecek. Böylece bilgiyi yalnızca tekrarlamayıp, bilenleri sorgulayacak ve kendi bilgisini kendi üretecek. Günümüz öğrencilerinin dikkat sürelerinin gittikçe azalması, öğretim işini de gittikçe zorlaştırmaktadır. Öyle ki öğrencilerin dikkatlerini belli bir konuya çekmek ve belli bir düzeyde tutmak, öğretmenlerin neredeyse “bir öğretmen kılıfından çıkıp, bir eğlendirici kılıfına” bürünmelerini gerektirmektedir. Bu yaklaşımla öğrenciler pasif alıcı olmaktan kurtulur ve kendileri öğrenerek yaşamlarını şekillendirmeye çalışırlar. Bu yaklaşımla öğrenciler, etkin öğrenme sürecinde karar verme, sorumluluklar alma ve özellikle öğrenmeyi öğrenme olanağına kavuşmaktadırlar.

Anahtar kelimeler: *eğitim, öğrenme, etkin öğrenme, eğitimde etkinlik, etkin dinleme.*

1. Giriş

John Dewey eğitimi, insanın dünyayı incelediği ve mana ile değerler hakkında gittikçe artan şekilde bilgi edindiği bilimsel bir metod olarak yorumlamıştır. Eğitimci, diğer meslek mensuplarından çok daha uzun vadeli düşünerek hareket etmek zorundadır. Öğrenme ise, amaçların gelecekle ilgili olduğu ve bu amaçların materyallerin haldeki tecrübelerde bulunduğu prensibi, ancak bugünün tecrübelerinin geriye doğru uzatılması ölçüsünde uygulanabilir. Eğitimin gerek toplum, gerek fert yönünden amaçlarını gerçekleştirmesi için, tecrübeler üzerine dayanması gerekir (John, D., 1996). İnsanı toplumsal bir varlık ve onu diğer canlılardan ayıran en önemli özelliklerinden biri öğrenme yeteneğine sahip

olmasıdır. Öğrenme, değişik biçimlerde tanımlamakla beraber psikologların çoğu öğrenmenin bireyin çevresiyle etkileşim kurması sonucu oluştuğunu ve bireyin davranışlarında değişiklik meydana getirdiği görüşünde birleşmektedirler. Eğitimin hedefleri öğrenme yoluyla gerçekleştirilir. Birey sürekli bir etkileşim içindedir ve kişinin çevresiyle kurduğu etkileşim sonucu bireyde meydana gelen kalıcı izler bireyin yaşantılarını oluşturur. Öğrenme, çevresel değişiklikler nedeniyle bireyin duyu düşünce ve ifadesinde meydana gelen değişimdir.

Etkin öğrenme bir başka deyişle yaşam boyu öğrenmeyi öğrenmek, son 20, 30 yıl içerisinde popüler olmuştur. Bunun başlıca nedenleri arasında; öğrenme anlayışında 1970'ler den sonra meydana gelen değişimler, bilgi çağında yaşıyor olmamız nedeniyle yaşam boyu öğrenmeye duyulan gereksinim, geleneksel öğrenimin etkisizliği ve etkin öğrenmenin etkililiği sayılabilir. Etkin öğrenme düşüncesi yeni değil. Yüzyılın başından beri çeşitli yazarlar tarafından zaman zaman dile getirilmiş, örneğin Montessori, öğrencilerin neyi öğrenmek istediklerine kendilerinin karar vermesini tavsiye etmiş. Dewey ise bilginin öğrenci tarafından keşfedilmesine önem vermiştir. Bu düşüncelere değer verilmesine karşın, etkin öğrenme kavramının gelişmesi, ona yeni anlamların yüklenmesi, bu düşüncelerin doğruluğuna yönelik ampirik kanıtların toplanması ve onların yaşama geçirilmesi son on yıl içinde olmuştur. Şu anda gelişmiş ülkelerde etkin öğrenme ile ilgili araştırma ve uygulamalar hükümetlerin desteklediği geniş ölçekli projeler halinde yürütülmektedir. Eğitimde öğrenme – öğretme sürecini açıklamaya ve öğrenmenin miktarı ve kalitesini artırmaya yönelik birçok teori ve model geliştirilmiştir. Araştırmacıların özellikle, 1980'lerden sonra daha da önem taşımaktadır. Bunun temelini John Dewey'in öğrenci merkezli eğitim düşüncesinden alan "Etkin Öğrenme Yaklaşımı" üzerinde yoğunlaştıkları gözlenmektedir. Öğrenci merkezli eğitimde, Dewey sınıf ortamını öğrencilerin birbirleriyle etkileşim kurmayı öğrendiği ve öğrenme sürecine doğrudan, etkin olarak katıldığı bir demokratik ortam olarak tanımlanabilir. Yapılan araştırmalara göre etkin öğrenme başarıyı artırıp, bununla da kalmayıp geleneksel öğretimde ihmal edilen, hatta zaman zaman zedelenen güdü – motivasyon, öz saygı, okula ve öğrenmeye yönelik negatif tutumlar, arkadaşlık ilişkileri ve derse katılım gibi birçok değişken üzerinde olumlu etkileri olduğunu büyük sayıda var olan araştırmalarda kanıtlanmıştır. Etkin öğrenme ezberciliği önlemekte; araştırmacı yaşam boyu öğrenen, eleştirel düşünceye sahip yaratıcı ve üretken bireylerin yetiştirilmesini sağlamaktadır.

Yeni eğitim anlayışına göre, çocuğun en yalın bir bilgiyi bile kazanması, bir "etkinlik" ile mümkün olur, eğitimde çocuğun doğal öğrenme ilkesi olan etkinlik, aile ve okul eğitimin de ilkesi olmuştur. Çocuğun doğal olan bedensel ve ruhsal gelişmesi "etkinlik" ilkesine dayandığı gibi, okuldaki eğitim ve öğretimin de dayanılması kaçınılmaz olmuştur.(Silverman, R.E, 1997, s.221) Etkin öğrenme, öğrenci merkezli bir yaklaşımdır. Öğrencilerin öğrendiklerini öğrenmelerini okumaları, yazmaları, tartışmaları, geçmiş yaşantıları ile ilişkilendirmeleri, günlük yaşamlarında uygulamaları ve bu var olan problemlerin çözümüne yardım eder. etkin öğrenmede öğrencilerin motivasyonu artar ve sınıf disiplini problemleri azalır. Etkin öğrenmede öğrenme, ortamı hem sınıf içini hem de sınıf dışını kapsamaktadır. Etkin öğrenme sırasında, bu yaklaşımın temelinde grup

çalışmalarına ve grup ödüllerine fazlaca yer verilir. Bu yaklaşımda, öğrenciler öğretmen yerine arkadaşlarından yardım alır, anlamadıkları yerleri bilen bir arkadaşlarına sorarak öğrenirler ve tartışır. Burada ise öğretmenin görevi öğrencileri yönlendirmektir. (Bonwell, C. Eison, 1997).

Şimdi, bugüne baktığımızda öğrenme etkindir. Öğrenciler kendi görevlerini, kendi ödevlerini kendileri yapmak zorundadırlar, kendi görüşlerini var olan problemlerine çözüm yolları arayarak öğrenmeyi etkin hale getirirler. Etkin öğrenme, hızlı okuma, etkin bir şekilde anlattıkları dinleme, bazen de öğrenmeyi kendi yardımlarıyla öğrenerek, var olan soruları kendi çevresiyle paylaşmayı öğrenecektir. Böylece etkin öğrenme sayesinde, birey paylaşmayı, konuşmayı, diğerleri ile etkileşim kurmasına yardım eder. (Silberman, M. Active Learning: 101 Strategies To Teach Any Subject, 1996).

Etkin öğrenme her düzey ve konuda uygulanabilir. Bu konuda unsurlar belirlenerek eksiklikleri giderici ve öğrenci düzeyine uygun program hazırlanır. Öğrenci konuyu bir defada öğrenme zorunluğu yoktur. Konulara tekrar tekrar dönerek her öğrencinin kendi hızında öğrenmesine olanak tanımaktadır. Derslerin sonunda değerlendirmede sınava yer yoktur, kullanılmaz. Süreç değerlendirmeye ve portfolyolara önem verilir ve buna göre değerlendirme yapılır. Etkin öğrenme her düzey ve konuda uygulanabilir. Etkin öğrenme yaklaşımı eğitim durumlarına farklı bir boyut getirmektedir. Buna göre öğrencilerin kendilerini daha iyi tanımalarında, ilgi ve yeteneklerin farkına varmalarında, kendilerinin güven, enerji, öz denetim, gruba ait olma gibi niteliklerinin ortaya çıkarılmasında etkilidir. Bu nedenle etkin öğrenme yaklaşımı farklı öğretim düzeylerinde ve farklı derslerde uygulanarak etkililiği değerlendirilmelidir. Buna göre etkin öğrenmenin son yıllarda bu kadar ilgi görmesinin başlıca nedenleri; kendi öğrenmeleri hakkında söz sahibi olmak öğrencileri güdülemektedir ve bilgi birikiminde çok hızlı değişimler olduğu için varolan bilgi ve becerileri kazanmanın yanı sıra öğrenmeyi bilen meslek sahipleri diğerlerinden daha başarılı olmaktadır. Bu nedenle etkin öğrenme, öğrenciler onun için nasıl yapılacağını biliyorsa gerçekleşebilir.

Etkin öğrenme, öğrencileri öğrenme sürecine okuma, yazma, drama, problem – çözme, tartışma gibi öğretim teknikleri ile katılır. Etkin öğrenme öğrencilerin sınıf içinde etkin olmasını gerektirir. Bu süreç sadece dersi dinlemenin dışında problemleri grup çalışması ile çözme, tartışmalarda yer almak, soruları cevaplandırma içerir. Buna göre öğretim teknikleri diye tanımlanan etkin öğrenmeyi geliştirecek önerilmiş olan stratejilerle öğrencilerin bir şeyler yapmasını ve ne yaptıkları hakkında düşünmelerine yol açar. Öğrenmeyi etkin hale getirerek, öğreneceğimi şeyi iyi öğrenir, duyar, görerek onunla ilgili sorular sorar ve başkalarıyla onu tartışabilecek duruma getirebiliriz. Öğrenme, bilgiyi otomatik olarak sıralı bir şekilde öğrencilerin kafasını boşaltmak değildir. Öğrenme, öğrencilerin fikri katılımı ve uygulamasını gerektirir. Kendi başına açıklama ve gösterim uzun süreli öğrenmeyi sağlamaz, tüm bunlar etkin öğrenme sayesinde sağlanabilir. Öğrenme etkin olduğunda işin çoğunu çocuk yani öğrenci yapar, beyinlerini kullanırlar, problemleri çözerler ve ne öğrendikleri ise uygularlar. Etkin öğrenme, hızlıdır, eğlencelidir, destekleyici ve çekicidir. Tüm bunlar öğrenme arzusu içinde gelişir. Çocukta bunların gerçekleşmesi için öğrenmek arzusu

gelişmiş olmalıdır. (Modell And Micheal, Promoting Active Learning In Life Science Claarooms, 1997).

Öğrenciyi eğitim sistemi içinde daha etkin bir konuma getirmeye çalışıyorlar, yani görecek, duyacak, söyleyecek öğrenciler yetiştirebiliriz. Böylece öğrenci, öğrenecek. Peki öğrenci öğrenme işinin tam merkezinde olduğu yönteme bakarsak, gerçekten öğrenme şansına sahip olan öğrenciler var mıdır? Buna göre etkin öğrenme, kimin en çok konuştuğuyla ilgili olmayıp, öğrenilmesi istenen hedeflerin farkına varılarak, öğrenmeyi gerçekleştirmek için sarf edilmesi gereken çabadır. Bonwell ve Eison etkin öğrenmeye şöyle bir açıklık getirmişlerdir. Etkin öğrenme, yapılan şeylere öğrencinin katılımını ve yaptığı şeyler hakkında düşünmesini sağlayan bir şeydir. (Bonwell, C. Eison, J. Active Learning, Creting Ezcitement In The Classroom. 1997) Öğretmek, günümüzde büyük önem taşımaktadır. Son yıllardaki çoğu araştırmalara baktığımızda, nasıl öğrenmeliyiz sorusuna yanıt aranmaktadır. Zaman, bilgi ve hızın önem kazandığı bir zamandır. İnsanın doğumundan ölümüne kadar geçen sürede edindiği tecrübe ve bilgilere öğrenme denir. Yaşamamızı sürdürmemiz için gerekli olan bilgi, beceri ve davranışları öğrenerek kazanırız. Bilginin neden olduğu, hızlı değişime uyum sağlamak için yeni bilgi ve beceriler geliştiririz. Bunun için öğrenme hızımızı ve etkinliğimizi artırmalıyız.

2. Çağdaş Öğretimde Etkin Öğrenme

Daha önce de bahsettiğim gibi, öğrenci bilgiyi yalnızca tekrarlamayıp bilinenleri sorgulayacak ve kendi bilgisini kendisi üretecektir. İletişim, bilginin işlenmesi, üretimi ve alış verişidir. Enformasyon ise sadece bilginin verilmesi aşamasıdır. Bilginin üretimi, alınması ve gönderilmesine yani bilgi alış verişine iletişim diyoruz. Günümüzde ise bilginin işlenmesi, üretimi, yayınlanması, edinilmesini kolaylaştıran bilgi teknolojileri, eğitim ve öğretime zorunlu olarak farklı bir boyut getirmiş ve bu yeni ortama uygun farklı öğrenme ve öğretme yöntemleri gündeme gelmiştir. Bilgi vermek yönteminin giderek hızla yerini bilginin paylaşımına, iletişime bıraktığı bu yeni çağda öğretmenler ve öğrenenler, bu yeniş stratejileri tanımak, geliştirmek ve bilgilerini de teknolojiyle bütünleştirmek zorundadır. Günümüzde çağdaş bir öğretim olarak, etkin öğrenmede, öğrencilerin karşılaştığı temel problemlerden birisi de bu kadar bilgiyi hafızasına nasıl yerleştireceğidir.

Etkin öğrenme, öğrenene öğrenme sürecinin çeşitli yönleriyle ilgili karar alma fırsatlarının verildiği ve öğrencinin öğrenme sırasında zihinsel yeteneklerini kullanmaya zorlandığı bir öğrenme sürecidir. Biraz tüm bunlara dikkat edersek, burada vurgulanan öğrencinin ilgili kararlar alması ve düşünmenin etkileşmesidir. Etkin öğrenme anlayışına göre öğrenmenin nasıl gerçekleştirebileceği, ne kadar öğrenildiği ve öğrenmeyle ilgili eksiklerin neler olduğu gibi kararları öğrenen – öğrenci almalıdır. Ancak gereksinim duyduğu zaman öğretenden yardım isteyebilir, ancak bu konuda düşünmesi gereken ve sorumluluk taşıyan öğrenendir. İnsanlar bunu bence kabul edecek ve yapabilecek kapasitededir. Öğrenme etkinliği sırasında, etkinlik ne kadar çok olursa “uyarıcı” ile “tepkiler” çoğaldığı gibi, bunların birbirleri ile bağlanmaları da daha fazla olmaktadır. Psikolog Guthrie’ye göre öğrenmenin temelinde “etkinlik” vardır. Öğrenilen nesne olan “uyaran” ile

yapılan tepki olan “anlam”ın birbirine bağlanmasını sağlayan “devinim” yada “etkinliktir” o bunu bitişiklik hali olarak tanımlamıştır. Onun için Guthrie’nin ileri sürdüğü bu öğrenme kuramına, “Bitişiklik Kuramı” adını verir. Guthrie bu konu hakkında şöyle açıklamıştır. “ne yaparsak onu öğreniriz ve biz, yaparak öğreniriz. Bir kimsenin ne öğrendiğini bilmek istiyorsanız ne yaptığını.(Silverman, R.E., 1997, s.221) Etkin öğrenme konusunda dikkati çeken bir başka nokta etkin öğrenmenin “öğrenmeye etkin katılım”ı aşan bir kavram olmasıdır. Etkin öğrenme için etkin katılım gerekli, ancak yeterli değildir yada yeterli olmayabilir. Etkin öğrenmenin temel düşüncelerine baktığımızda, etkin öğrenme düşüncesinin yayılmasındaki gecikmenin nedeni yüzyıllın başından beri psikoloji ve eğitim bilim alanlarında davranışçılık akımının egemen olmasıdır. Davranışçılık akımına göre ise öğrenme, uyaran – tepki bağının oluşması ve bu bağın pekiştiricilerle güçlendirilmesi süreci olarak görülmektedir.

Etkin öğrenme, öğrenciyi etkin hale getirerek, çocukların başarılı olabilmesi için her derste gördüğü ünitenin konusunu kavrayıp kavramadığını anlamamız için veya geçerliği bulmamız için test uygulamamız gerekmektedir. (Modell And Micheal, 1997) Etkin öğrenme, hepimiz en iyi yaparız görüşü benimsenmiştir. Örneğin: iyi tasarlanmış bir web projesinde öğrenciler fiziki dünya ile iletişim içinde çalışırlar. Bilgi ve veri toplarlar, keşfederler, denerler, objeleri fiziki olarak değiştirirler ve bilgiyi organize ederler. Gerçek dünyadan kişi ve bilgiye erişimleri vardır, problem ve projelerle somut bağlamda ilişki kurarlar. Dünyadaki gerçek kişiler, olaylar ve problemlerle ilişki halinde olmak şu anla bağlantı kurmayı gerektirir, ilgilerini, zekalarını ve katılımlarını artırır. Etkin öğrenme yaklaşımları, öğrencilerin bilimsel ve akılcı düşünebilen, fikir üretebilen, sorgulayabilen, üretken bireyler olarak yetişmelerinde etkin öğrenme biçimlerini kavramaları amaçlanmaktadır. Öğrenciler, etkin öğrenmenin bilgi ile yüklemek değil zekayı, özgür ve yaratıcı düşünceyi ortaya çıkarmak olduğunu farkına varır. Beynin en önemli işlevlerinden düşünmek, olduğundan yola çıkarak düşünmeyi öğrenmenin önemini taşır. Öğrenciler, düşünmeyi öğrenen bireylerin göstereceği davranışları neler olabileceği hakkında karar verir, tartışır. Öğrenmeyi öğrenmenin temel koşulunun öğrenci merkezli öğretim yöntem ve teknikleriyle, kazanabileceğinin farkına varır.

Etkin öğrenme, bireyin öğrenme sürecine etkin olarak katılımını sağlama yaklaşımıdır. Bu katılımı sağlayabilmek için öğrenenlere, okuma, yazma, edindiği bilgileri günlük yaşamda uygulama ve problem çözme işlemlerini kendi kendilerine yapma olanağı verilerek, öğrenmeyi etkin hale getirebilirler. Bu yaklaşımla öğrenciler pasif alıcı olmaktan kurtulur ve kendileri öğrenerek yaşamlarını şekillendirmeye çalışırlar. (Stern, Active Learning For Students And Teachers, 1997, s.14).

Öğrenci öğrenmeyi öğrenecek, peki bu sırada doğrudan doğruya öğrenciyle ilgili olan “öğrenme” işinde öğrenci ne yapar? Etkin öğrenme, öğrencinin öğrenme işinin tam merkezinde olduğu yönetime bakarsak, gerçekten öğrenme şansına sahip olan öğrenciyle bu şansa sahip olmayan öğrenci arasında fark görülmektedir. Bu durumda öğrenciler etkin hale gelir, öğrenilmek istenen hedeflerin farkına varılarak, öğrenmeyi gerçekleştirmek için sarf edilmesi gereken çabadır. Bu konularla ilgili çeşitli araştırmalar yapılmıştır ve etkin öğrenme yoluyla öğrenmeyi

ve düşünmeyi öğrenmenin az başarılı öğrencileri etkilediğini ortaya koymuştur. Okullarda genellikle en iyi öğrencilerin etkin olması beklenmektedir. Ancak etkin öğrenme bu bakış açısını değiştirmektedir. Geleneksel eğitimde baskın olan ezbercilik, bu sistemde yerini merak duyma, kuşku duyma, araştırma ve uygulamaya bırakmıştır. Öğrenenler bir ekip içinde nasıl çalışacağını, yardımlaşmayı ve tartışarak ortak görüş oluşturma yollarını öğrenmiş olurlar. (Demirel, Ö., 2001. s. 211). Etkin öğrenme özellikle eğitim durumlar ve değerlendirme öğelerini etkilemektedir. Öğrenci merkezli olduğu için geleneksel öğretim yaklaşımlarının değiştirilmesi gerekmektedir. Öğretmenin anlattığı, konuştuğu bir başka deyişle etkin olduğu ortamdan öğrencinin okuduğu, yazdığı ve günlük hayatında kullandığı bir öğrenme ortamına geçişi söz konusudur. Etkin öğrenme öğrenmeyi öğretme ve yaşam boyu öğrenme kavramlarını bilmektedir. Çünkü kendi öğrenmesinde, karar verme sürecine katılan kendi olduğu için daha kalıcı izli hatta okul bittikten sonra da uzun yıllar devam ettirebilmektedir.

3. Etkin Öğrenmenin Etkililiği

Etkin öğrenmenin etkililiği hakkında bir çok kanıt vardır. Örneğin: etkin öğrenme ilkelerinin uygulandığı sosyal etkileşimi ve üst düzey zihinsel becerilerin kullanılmasına elverişli işbirlikli öğrenme tekniklerinin bilişsel ve duyuşsal özellikleri üzerinde oldukça önemli etkileri olduğu bilinmektedir.

Etkin öğrenmenin etkili olduğunu kanıtlayan bir grup araştırmacılar tarafından geliştirilen bir programda öğrencilere yeni öğrenilenlerle öncekiler arasında bağ kurma, öğrenilenler arasında anlamlı ilişkiler bulma gibi bilgi işleme stratejileri öğretilmiştir. Öğretim süreci öğrencilere bu stratejileri çiftli çağrışımların öğrenilmesinden okuduğunu anlamaya kadar çeşitli işlerde uygulama becerilerini kazandırmaya amaçlamıştır. Bu araştırmanın sonunda işleme stratejilerinin öğretebileceği ve bu programdan geçen öğrencilerin okuduğunu anlama vb. işlerde daha başarılı olduğu ortaya çıkmıştır. (Açıkgöz, K.Ü., 1997). Bu tür yapılan araştırmalarda, öğrencilere kendi öğrenmesini düzenleme stratejileri (yönelme, yönetme, yönlendirme, sınama) öğretilmiş ve bu tür araştırmalardan geçen çocuklarda başarılarında artış görülmüştür. Bu araştırmalara göre, eğer eğitim, öğrencinin otomatik olmayan çalışmayı gerektiren sonuçlarının biliş ötesi bir biçimde kullanılmak bir başka deyişle öğrencinin düşüncelerini harekete geçirmek istiyorsa multimedya öğrenme çevrelerinin bir parçası haline gelmelidir.

4. Etkin Öğrenme Yöntemlerinin Öğrenciye Yararı

Birçok ülke var olan eğitim sistemlerini sorguluyor. Bu sorgulamanın hareket noktası ise kalıplanmış zihinler üreten eğitim sistemlerinin yaralarının pek fazla olmaması ve toplumların düşünen, yaratan, sorun çözen insanlara daha çok gereksinim duymasıdır. Bu düşüncelerden hareketle toplumlar öğrenciyi eğitim sistemi içinde daha etkin bir konuma getirmeye çabılıyor. Kısacası artık sessizce oturup, yalnızca verileni almakla yetinmeyecek, öğrenciler: görecek, duyacak, çözümlenecek, söyleyecek, katılacak ve paylaşacak. Kısacası öğrenci öğrenmeyi öğrenecek. (Stern, D., 1997, s.14).

Böylece bilgiyi yalnızca tekrarlamayıp, bilenleri sorgulayacak ve kendi bilgisini kendi üretecek. Günümüz öğrencilerinin dikkat sürelerinin gittikçe

azalması, öğretim işini de gittikçe zorlaştırmaktadır. Etkin öğrenme, yapılan şeylere öğrencinin katılımını ve yaptığı şeyler hakkında düşünmesini sağlayan bir şeydir. Etkin öğrenme bir başka deyişle yaşam boyu öğrenmek. Etkin öğrenmenin, başarıyı artırdığı, bununla da kalmayıp geleneksel öğretimde ihmal edilen, hatta zaman zaman zedelenen motivasyon, öz saygı, okula ve öğrenmeye karşı negatif tutumlar, derse katılım gibi birçok değişken üzerinde olumlu etkileri olduğu görülmüştür. Ayrıca etkin öğrenme, ezberciliği önlemekte, araştırmacı yaşam boyu öğrenen, eleştirel düşünceye sahip yaratıcı ve üretken bireylerin yetiştirilmesini sağlamaktadır. Etkin öğrenme yöntemleriyle öğrencinin, öğrenme ile ilgili kararlar alması ve kendi zihinsel yeteneklerini kullanarak ürün meydana getirmesini sağlar. Öğrenci, öğrenme ile ilgili karar alma esnasında kendi kendine soru sormaktadır: nasıl öğreneyim?, neyi öğrenemedim?, zamanı nasıl kullanayım?, gibi soruları kendi kendine sorarak yanıt aramaktadır. Etkin öğrenme yöntemiyle, öğrenciye etkin öğrenmeyi sağlamak amacıyla sınıfta uygulanabilir. Öğrencilere, iyi tasarlanmış sorularla yapılandırılmış grup tartışmaların yapılması. Yapılandırılmamış grup tartışmaların yapılması, öğrencinin sorularıyla dersin akışını belirlediği yapılandırılmış tartışma yönteminin uygulanması, öğrencilerin bir projeye yada soruna uygulanması, böylece öğrenciyi daha geniş kapsamda düşünmeyi öğrenmektedir. Etkin öğrenmeyle sözü geçen bu uygulamalar değişik adlarla adlandırılırsalar da, değişik düzenlemelerde olsalar da, temel olarak öğrencilerin zihinsel süreçlerini harekete geçiren bir yapılanma gösterirler. Bu yapılanma içinde de öğrencinin öğrenmesi etkin bir biçimde gerçekleşir. Geleneksel olmayan bu yöntemler öğretmenler için korkutucu, riskli ve belirsizmiş gibi görünebilir. Öğrencide, öğretmende bu yeni yöntemleri alışmasına zaman gerektirir. (Açıkgöz, K.Ü., 1997).

5. Etkin Öğrenmede Dinlemenin Yararları

Etkin öğrenme nasıl öğrenilir? Etkin öğrenme de, etkin dinleme öğrencinin iletildiğini doğru anlamamızı sağlar. Edilgin dinlemenin aksine, etkin dinleme ilk önce öğrenciyle etkileşimi gerektirir ve aynı zamanda öğrenciye öğretmenin onu anladığını gösteren geri iletme verir. Etkin dinlemenin etkili olabilmesi için öğretmenin belirli bazı tutumlara sahip olması gerekiyor. Bunlar olmadan öğretmenler içtenlikten uzak ve yönlendirici olarak algılanır, hatta etkin öğrenmede en doğru yapılan etkin dinleme bile öğrenciye yapay ve mekanik görülebilir. Etkin dinleme, öğrencilere düşüncelerinin saygıyla karşılandığı, anlaşıldığı ve kabul edildiği duygusunu verir. Ancak etkin öğrenmede güven, eş duyum, kabul ve değerlendirme içtenlikle değilse, etkin dinleme, mekanik ve yapmacık olma tehlikesini taşır. Etkin öğrenmede, daha açık ve dürüst bir iletişim istendiğinde, etkin dinleme ona yardımcı olur. Etkin dinleme öğrencileri belirli konular üzerinde tartışmayı yüreklendirir, öğrenmeye direnen öğrencinin direncini kırar, öğrencilerin olumsuz olaylarla ilgili duygularını sınıf içinde açıkça tartışmalarına yardımcı olur. (Thomas, G. TET, 2001).

Etkin öğrenme öğrencileri dürüst ve açık olmaya yöneltmektedir. Öğretmen değerlendirmeden kaçınarak kendi tartışmalarını yönlendirmeleri için tüm sorumluluğu çocuklara bırakır, böylece etkin öğrenmede etkin dinleme, tartışmasız en iyi eğitim biçimidir. Öğretmen, öğrencinin dile getirdiği duygu ve

düşüncelerini bir öğrencide olmaması gereken düşünceler varsa bile gerçekten kabul edebilmelidir. Öğrenciler kendi duygularını açıkça dile getirip derinlemesine incelediklerinde onlardan kurtulabilir. Öğretmen bu durumda ise öğrencinin bu duyguları geçici ve anlık olduğunu bilmektedir. Etkin öğrenme öğrencilerin duygudan duyguya atlamalarına ve duyguların açığa çıkarak boşaltmasına yardımcı olur. Öğretmen bu durumda öğrencinin sorunlarına yardımcı olmayı istemeli ve bunun için zaman ayırmalı, sorunu olan her öğrenciyle birlikte olmalı ama öğretmen kendi kimliğini korumalıdır.

Etkin öğrenmede etkin dinleme, öğrenciyle öğretmen arasında daha yakın ve anlamlı bir ilişkinin kurulmasını sağlar. Öğretmenin kendisini dinlediğini bilen öğrenci de, kendi değer ve önem duygusu gelişir. Öğrencinin kendine saygısı artar ve anlaşılmaktan mutlu olduğu için kendisini dinleyen öğretmene daha sıcak duygular beslemeye başlar. (Thomas, G. TET, 2001).

Bu durumda öğretmenlik, değişen aile yapısına, yükselen toplumsal değerlere değişik modernleşen okul binalarına karşın değişmeyen programlarına, okul dışında İnternet aracılığıyla dünya ile bağlantı kuran öğrenciyi sınıfta hata edilgin tutan sisteme ve bilinen bilinmeyen birçok nedene bağlı olarak gitgide “zor zanaat” olmaya başladı. Etkin öğrenme, öğretmenlere soyut bir takım öneriler yerine işlerini kolaylaştıracak yeni beceriler kazanıldığını söyleyebiliriz. Bu beceriler yardımıyla öğretmenler “giydirilmiş öğretmen rolleri”nden sıyrılıp öğrencileri ile “kendileri” olarak iletişim kurabilecek ve böylece onlar üzerindeki etkilerini artırabileceklerdir. Çünkü bu yöntemi kullanan öğretmen, öğrencilerin tüm sorunlarını üstlenmekten vazgeçtiklerini daha kabul edici bir kişilik edindiklerini iyi bir dinleyici olduklarını ve iletişim engellerini kullanmadıkları için öğrenciler tarafından saygı görüldüğünü saygıyla dinlendiğini ve öğretmenlik mesleklerini severek yaptıklarını söyleyebiliriz.

6. Etkin Öğrenme Ve Program Geliştirme

Eğitimin en önemli fonksiyonlarından biri insan denen varlık sosyal bir varlık yapmaktır. İnsanın hem cinsleri ile iletişim ve etkileşim içinde yaşamasında gerekli olan bilişsel, duyuşsal ve psiko – motor davranışları kazandırmasıdır. Etkin öğrenme, bireyin öğrenme sürecine etkin olarak katılımını sağlama yaklaşımıdır. Bu katılımı sağlayabilmek için öğrencilere okuma, yazma, konuşma ve problem çözme gibi işlemlerin kendi kendilerine yapma olanağının verilmesi gerekir. Etkin öğrenme yoluyla öğrenmeyi ve düşünmeyi öğrenmenin az başarılı öğrencileri de etkilediğini söyleyebiliriz. Ancak geleneksel eğitimde baskın olan ezbercilik, bu sistemde yerini merak duyma, kuşku duyma, deneyerek öğrenmeye bırakmıştır. (Demirel, Ö., 2001. s. 211).

Etkin öğrenme özellikle eğitim durumları ve değerlendirme öğelerini daha fazla etkilediğini söyleyebiliriz. Öğretmenin anlattığı, konuştuğu başka bir deyişle etkin olduğu ortamdan öğrencinin okuduğu, yazdığı, tartıştığını öğrendiğini günlük hayatında kullandığı bir öğrenme ortamına geçiş söz konusudur. Etkin öğrenme, öğrenmeyi öğretmeye yaşam boyu öğrenme kavramlarını da beraberine getirmektedir. Çünkü öğrenci, kendi öğrenmesinde karar verme sürecine katılan, kendi öğrenmesini yönlendiren ve değerlendirebilen öğrenci, öğrenmesini yönettiği gibi okul bittikten sonra da uzun yıllar devam ettiğini söyleyebiliriz.

Etkin öğrenme, her düzeyde ve her konuda uygulanabilecek oldukça pratik stratejileri içermektedir. Bu planlanması ve uygulanması zor olmayan etkinliklerle, öğrencilerin öğrenmeye etkin katılımlarını, öğrenmeyi anlamlı hale getirmelerini ve öğrendiklerini yaşam boyu devam etmeleri sağlanabilir (Demirel, Ö., 2001. s. 211).

7. Etkin Öğrenmenin Önündeki Engeller

Etkin öğrenmenin uygulanması başta öğrenci, ortam ve öğretmen olmak üzere öğretim sisteminin çeşitli öğelerden kaynaklanan nedenlerden engellenebilir. Öğrenciler, bağımsız çalışmayı kendi öğrenmeleri ile ilgili kararları almaya alışık olmayabilirler bu düzenlemeye alışacaklarına yada yapabileceklerine inanmayabilirler. Bazı öğrenciler öğrenmeyle ilgili kararların yalnızca öğretmen tarafından alınabileceğini düşünerek sorumluluğu öğretmene atarlar. Öğretmenler de bu durumda, öğrencinin durumunu görüp kontrolü ele almak zorunda olduğunu hissederler. Öğrenciler için söz konusu olan bu engeller, öğretmenler açısından da önem taşımaktadır. Öğretmenlerin etkin öğrenmeye inanmıyor, onu bilmiyor olması etkin öğrenme düşüncesinin en büyük engellerindendir. Bu durumda bazı öğretmenler kontrolü öğrencilere vermekten çekinebilirler. Öğretmen öğrencilere sorumluluk verse bile başlangıçta onların başaramayacağını görünce tekrar eski haline gelmesi, etkin öğrenme uygulamalarının sonunu getirecektir. Bunlar aşılması olanaksız engeller değildir. Burada asıl önemli olan öğretmenin niyeti ve yeterli isteğin olmasıdır. Etkin öğrenmenin önündeki en büyük engel, bütün yeniliklerin önünde en büyük engel olan “değişmeye karşı direnme” olduğu söylenebilir. Genelde etkin öğrenmenin uygulanmaması için hiçbir ciddi engel olmadığı görülmüştür.

Etkin öğrenme, öğrenen kişilerin kendilerinde var olan değer yargıları ile yaşantılarını kullanarak bilgiyi öğrenebilecekleri görüşünü savunur. Böylece bilgi konu alanlarına bağlı olarak değil, bireylerin yarattığı ve ifade ettiği şekilde yapılandırılarak var olur. Etkin öğrenme yöntemi ile öğrenciler araştırmaları için bilgi kaynaklarını kendileri kullanırlar. Öğrenciler ve öğretmenler değişik kaynaklardan bilgiyi bulma, toplama organize etme için çaba harcarlar. (Simons 1997: s.21-22)Etkin öğrenme yaklaşımı, öğrencilerin kendi anlayışlarını yaşantıları ile karşılaştırıp ortaya çıkarabilmelerini sağlayarak, grup etkileşimini teşvik etmeyi planlar. Bu yaklaşım öğrencinin yeni yaşantılar üzerinde düşünmesini, bu yaşantıların var olan anlayışlarla ilişkisinin kurulmasını ve farklı anlayışların dünyayla ilgili daha gelişmiş bir bakış açısının nasıl kazandırılacağını göstermesini sağlamaktadır.

8. Sonuç ve Öneriler

Tüm bu anlattıklarımıza baktığımızda, geleneksel yöntemle yapılan uygulamalara kıyasla, etkin öğrenme modeliyle yapılan uygulamaların çok daha etkili olduğu, böylece öğrenme de kalıcılığın sağlandığı, öğrencilerin merkeze alınarak dinleyici konumundan kurtulup, kendileri araştırarak öğrenen, sınıfta öğrenci – öğrenci, öğretmen – öğrenci etkileşiminin sürekli olduğu, işbirliği ve bilgi paylaşımı ile öğrenmenin gerçekleştiği, öğrencilerin eğlendiği ve dersten zevk aldığı ortamların olduğu ortaya çıkmıştır. Etkin öğrenmenin temel düşüncelerine baktığımızda, etkin öğrenme düşüncesinin yayılmasındaki gecikmenin nedeni

yüzyıllın başından beri psikoloji ve eğitim bilim alanlarında davranışçılık akımının egemen olmasıdır. Davranışçılık akımına göre ise öğrenme, uyarın – tepki bağıının oluşması ve bu bağıın pekiştireçlerle güçlendirilmesi süreci olarak görülmektedir.

Etkin öğrenme, öğrenci merkezli bir yaklaşımdır. Öğrencilerin öğrendiklerini öğrenmelerini okumaları, yazmaları, tartışmaları, geçmiş yaşantıları ile ilişkilendirmeleri, günlük yaşamlarında uygulamaları ve bu var olan problemlerin çözümüne yardım eder. etkin öğrenmede öğrencilerin motivasyonu artar ve sınıf disiplini problemleri azalır. Etkin öğrenmede öğrenme, ortamı hem sınıf için hem de sınıf dışını kapsamaktadır. Etkin öğrenme sırasında, bu yaklaşımın temelinde grup çalışmalarına ve grup ödülleriyle fazlaca yer verilir. Bu yaklaşımda, öğrenciler öğretmen yerine arkadaşlarından yardım alır, anlamadıkları yerleri bilen bir arkadaşlarına sorarak öğrenirler ve tartışır. Burada ise öğretmenin görevi öğrencileri yönlendirmektir.

Etkin öğrenmenin, başarıyı artırdığı, bununla da kalmayıp geleneksel öğretimde ihmal edilen, hatta zaman zaman zedelenen motivasyon, öz saygı, okula ve öğrenmeye karşı negatif tutumlar, derse katılım gibi birçok değişken üzerinde olumlu etkileri olduğu görülmüştür. Ayrıca etkin öğrenme, ezberciliği önlemekte, araştırmacı yaşam boyu öğrenen, eleştirel düşünceye sahip yaratıcı ve üretken bireylerin yetiştirilmesini sağlamaktadır. Etkin öğrenme, öğrencileri öğrenme sürecine okuma, yazma, drama, problem – çözme, tartışma gibi öğretim teknikleri ile katılır. Etkin öğrenme öğrencilerin sınıf içinde etkin olmasını gerektirir. Bu süreç sadece dersi dinlemenin dışında problemleri grup çalışması ile çözme, tartışmalarda yer almak, soruları cevaplandırma içerir. Yapılan araştırmalara göre etkin öğrenme başarıyı artırıp, bununla da kalmayıp geleneksel öğretimde ihmal edilen, hatta zaman zaman zedelenen güdü – motivasyon, öz saygı, okula ve öğrenmeye yönelik negatif tutumlar, arkadaşlık ilişkileri ve derse katılım gibi birçok değişken üzerinde olumlu etkileri olduğunu büyük sayıda var olan araştırmalarda kanıtlanmıştır. Etkin öğrenme ezberciliği önlemekte; araştırmacı yaşam boyu öğrenen, eleştirel düşünceye sahip yaratıcı ve üretken bireylerin yetiştirilmesini sağlamaktadır.

Etkin öğrenme öğrencileri dürüst ve açık olmaya yöneltmektedir. Öğretmen değerlendirmeden kaçınarak kendi tartışmalarını yönlendirmeleri için tüm sorumluluğu çocuklara bırakır, böylece etkin öğrenmede etkin dinleme, tartışmasız en iyi eğitim biçimidir. Öğretmen, öğrencinin dile getirdiği duygu ve düşüncelerini bir öğrencide olmaması gereken düşünceler varsa bile gerçekten kabul edebilmelidir. Öğrenciler kendi duygularını açıkça dile getirip derinlemesine incelediklerinde onlardan kurtulabilir. Derslerle ilgili hazırlanan eğitim programlarını desteklemek üzere materyal hazırlama ekibi de oluşturulmaktadır. Sistemli bir çalışma için hazırlanacak öğretim programlarının hedefleri, içeriği, eğitim durumu ve değerlendirme, boyutları birbiri ile tutarlı olmalı. Geleneksel yöntemle yani öğretmenin aktif anlatıcı rolünü üstlendiği anlatım yöntemi ile ders işlemenin öğretim ortamında yarattığı sorunlar nedeniyle, öğrencinin etkin olarak katıldığı etkin öğrenme yönteminin kullanılması uygun olabilir. Bloom'un taksonomisinde öğrenmenin her basamağının sırayla geçilmesi, bir basamağa gerekli ağırlık verilmeden diğerine geçilmesinin mümkün olmayacağı belirtilmektedir. Etkin öğrenme ile öğrencinin bilgi basamağında öğrendiklerini

kendi ifadeleriyle anlatılması sağlanarak kavrama basamağının istenen şekilde olmasına çalışılmaktadır.

Etkin öğrenme modeli, öğretmen-öğrenci iletişiminin yanında öğrenciler arasında olanak sağlar. Öğrencilerin başkaları ile becerilerini paylaşması ve birlikte çalışarak onlardan aldığı güçle çalışmasını yoğunlaştırarak sürdürmesi önemlidir. Etkin öğrenme öğrencilerin duygudan duyguya atlamalarına ve duyguların açığa çıkarak boşaltmasına yardımcı olur. Öğretmen bu durumda öğrencinin sorunlarına yardımcı olmayı istemeli ve bunun için zaman ayırmalı, sorunu olan her öğrenciyle birlikte olmalı ama öğretmen kendi kimliğini korumalıdır. Etkin öğrenme tekniklerini uygulamaya yönelik girişimler Türkiye’de de bazı okullar tarafından yapılmaktadır. Bu girişimlerin sonuçlarını görmek ve sağlıklı bir değerlendirme yapmak için henüz çok erken. Ancak, öğretim tekniklerinde böyle bir yenilenmeye girişmek olumlu bireysel çabaların işaretçisi. Bu yüzden eğitim sistemimizin bir çok yönden gözden geçirilmesi gerekiyor. Sürekli sistem değişikliği yapılması öğrencileri ve en önemlisi onların düşünce sistemlerini karmaşaya sürüklüyor olmasıdır. Bu sistem değişiklikleri arasında, bir yandan da düşünen zihinler yetiştirmeye çabalamak büyük bir özveri gerektiriyor.

Kaynakça

- Açıkgöz, K. Ün. (1996). *Etkili Öğrenme ve Öğretme*. Ankara.
- Bakırcıoğlu, Rasim. (2000). *İlk, Orta Ve Yüksek Öğretimde Psikolojik Danışma Ve Rehberlik*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Bonwell, Charles, And James A. Eison. (1997). *Active Learning, Creating Excitement In The Classroom*. Washington D.C.
- Contact The Center For Teaching And Learning Services Is A Unit Of The Office Of Human Resources.
- Çağdaş Eğitim / Eğitim Öğretim Dergisi Yıl.23. Sayı. 240. Şubat 1998. s.13
- Demirel Özcan. (2000). *Kurumdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Demirel Özcan. (2001). *Eğitim Sözlüğü*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Doyle,W. Content Representation In The Teachers Definitions Of Academic Work. *Journal Of Curriculum Studies*. 1997. 18.s.365 – 379.
- Garner, R. Towards A Theory Of Setting. *Review Of Educational Research*. 1998 60. s. 517 1- 531.
- Klein Amelia. *All About Ants. Discovery Learning In The Primary Grades*. 1999, s. 23-27.
- Kuzgun, Yıldız. (1992). *Psikolojik Danışma Ve Rehberlik*. Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Lightfoot,C., Cole, M. Ve Cole, R.S. (2005). *The Development Of Children*. New York: Worth Publisher.
- Saban Ahmet, (2000). *Öğrenme Öğretme Süreci*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Simons M. (1997). *Problems And Principles In English Teaching*. Oxford Pergamon Press. s.21-22.
- Siberman M. (1996). *Active Learning: 101 Strategies To Teach Any Subject*.
- Silverman, R.E. *Psychology*. Meredith Corporation, 1998, S.221.
- Stern, D. (1997). *Active Learning For Student And Teachers*. OECD.
- Tayfun Özkaya (2000). *Aktif Öğrenim Notları*. İstanbul.
- Thomas Gordon, (2001). *Teacher Effectiveness Training (T.E.T)*. Gordon International C.A.USA.
- Tuncor F. (2000). *Eğitici Çocuk Oyunları*. İstanbul: Esin Yayınları.

Osman Emin

University of St. Cyril and Methodius, Skopje

Effective Use of Cognitive Competencies

Abstract: “Activity” includes conscious physical and mental movements. When a person thinks about the cases, tries to find the possible solutions of his/her problems, thinks about the cause and effect relationships and produces concrete events, it means that this person is doing an activity. During the learning period, when the number of activities increases, the stimulator – reaction relationship also increases. According to Psychologist Guthrie, activity is based on learning. Guthrie explained this relationship in the following way “What we do is what we learn and also we learn while practicing it. If you want to know what somebody has learned; you should observe what that person is doing”.

Keywords: *education, learning, active learning, activity in education, active listening.*

ГОД. IV
БР. 8

ПАЛІМШЭСТ

РАЛІМРЭСТ

VOL. IV
NO 8

